

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 1 medlem til det i henhold til § 114 b i lejeloven nedsatte udvalg (i stedet for Kai Moltke).

Valgt blev: *Arne Larsen.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 1 medlem til folketingets valuta-udvalg (i stedet for Kai Moltke).

Valgt blev: *Poul Dam.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om meddelelse af orlov til midlertidigt medlem af folketinget Ømann.

Første næstformand (From): Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at den ønskede orlov meddeles. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for Ømann.

Første næstformand (From): Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at stedfortræderen indkaldes. (Ophold). Det er vedtaget. Sekretær Åge Hans Peter Amstrup vil herefter blive indkaldt som midlertidigt medlem af folketinget.

Første næstformand (From): Der er ikke mere på dagsordenen.

Den af folketingets udvalg vedrørende atomenergikommissionens beretning m. v. den 3. oktober 1966 afgivne beretning er nu færdigtrykt og er omdelt til medlemmerne.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 20. oktober, kl. 10 med følgende dagsorden:

1) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om planlægning af Køge Bugt-området.

2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om skolevæsenet i Grønland.

3) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændring af lov om folkepension. (Om pensionstillæg m. v.), forslag til lov om ændring af lov om invalidepension m. v. (Om pensionstillæg m. v.)

og

forslag til lov om ændring af lov om pension og hjælp til enker m. fl. (Om pensionstillæg m. v.).

Mødet hævet kl. 13⁴⁵.

11. møde.

Torsdag den 20. oktober kl. 10.

Den første sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om planlægning af Køge Bugt-området.

(Lovforslaget (nr. 8) findes i tillæg A. sp. 133, fremsættelsen i tidenden sp. 62).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Lis Groes: I billedet af by-, egns- og landsplanlægninger danner Køge Bugt-loven en undtagelse, idet man her for første gang fik dannet et af folketinget nedsat udvalg, der skulle bistå kommunerne med deres egen byplanlægning, samordne planerne, så de dannede en helhedsplan for området, og endelig sikre områdets udbygning i hensigtsmæssig tidsfølge.

Baggrunden for dette lovgivningsinitiativ var de store offentlige investeringer, der skulle finde sted i form af udbygning af vestmotorvejen og Køgebanen. I kraft heraf måtte man nemlig forvente en meget stærk befolkningstilvækst i området, og man fandt det derfor naturligt, at planlægningen tog sigte ikke alene på de naboende, men også

[Lis Groes.]

på at skabe bedst mulige rammer for de mange tilflytteres liv og arbejde.

Lovforslaget omfatter som bekendt de 8 nordligste kommuner i Køge Bugt-området, men med mulighed for at inddrage resten. I de forløbne 5 år er der udført et meget betydeligt planlægningsarbejde såvel i de enkelte kommuner, i det nedsatte udvalg som af den stab af teknikere, der har bistået. Jeg ved, at det ikke altid har været så forfærdelig let at bøje meningerne mod hinanden; men jeg har det indtryk, at den betydelige skepsis, der herskede i begyndelsen, efterhånden er afløst af et tillidsforhold. Når udvalget nu enstemmigt har opfordret ministeren til at søge loven forlænget uændret, er det da også et klart bevis for en positiv vurdering af loven og dens muligheder.

Heller ikke jeg vil drage berettigelsen af at forlænge loven i tvivl; men jeg har et par spørgsmål, som jeg vil være taknemlig for at få nærmere belyst.

Der er som allerede omtalt en nøje sammenhæng mellem vej-, bane- og dispositionsplaner, ganske særligt berøres tidsfølgeplanen af de store offentlige investeringer. Det tabelværk over vejtransporten i tal og tekst, som vi netop har fået omdelt her i folketinget, fortæller os, at trafiktætheden målt i biler pr. døgn på Køgevejen nede ved Greve er den fjerdehøjeste af dem, der er målt. Trafikken er steget med ikke mindre end 66 pct. fra 1961 og indtil 1965 — de år tallene stammer fra, altså på 4 år — og siden da er der nok sket en yderligere stigning.

Også bilparken i dette område er steget mere end for landet som helhed, idet der for Roskilde og Køge politikredse har fundet praktisk taget en fordobling af bilparken sted på de sidste 5 år. Disse tal samt en lille tur ned ad Køgevejen fortæller os, hvor nødvendig en aflastning med motorvej og bane er, og jeg vil derfor gerne spørge boligministeren, om han her i dag kan give sikre oplysninger om, hvornår vi kan forvente første etape af banen færdig, og hvornår vi kan påregne at tage den nye vestmotorvej i brug. Nu ved jeg godt, at boligministeren ikke er trafikminister, så det er muligt, at han ikke kan svare i dag; men så kan vi måske få disse pro-

blemer nærmere belyst i det udvalg, jeg går ud fra, vi skal have nedsat.

Hvis det skal være muligt for Køge Bugt-udvalget at opstille en rimelig tidsfølgeplan, er det også helt nødvendigt, at den fastlagte tidsfølge for bane og vej fastholdes. Alle dispositioner i området foregår naturligt ud fra, at vej og bane vil stå færdig til de aftalte terminer. Jeg ved, trafikministeren har måttet føle nedskæringskniven. Jeg ved, at oppositionen gang på gang har villet lægge de offentlige udgifter for had, men mon ikke samtlige ordførere her i dag vil være enig med mig i, at det kan få katastrofale følger for hele dette store planlægningsarbejde, såfremt de trafikale investeringer udskydes på grund af nedskæringer i statsbudgettet? Jeg vil dog gerne udtale min taknemlighed over, at Køgebanen er opført som nr. 1 på listen over de tre baner, der skal bygges i Københavnseggen. Den har da også været på tale siden 1905, så det ville være rart nu at få en fast fornemmelse af terminerne for dens bygning.

Der er også et andet problem i forbindelse med banen, nemlig det at få den ført frem til Hundige. Det vil imidlertid kræve en særlig lovhjælp, så det tror jeg, vi skal lade ligge i dag.

Hvad den rent fysiske planlægning angår, er man nået langt på de 5 år. Jeg forstår, at man i øjeblikket ude hos kommunerne har en samlet planskitse til godkendelse. Der hersker imidlertid et misforhold mellem den tekniske evne til at udforme sådanne gode planer og den økonomiske evne til at sikre, at det ikke bliver den private spekulation, men virkelig disse kommuner, der kommer til at forme fremtiden. Gennem byreguleringsloven lykkedes det at skabe forudsætninger for en hjælp til byggeudmålingen, og den hjælp er kommet på et tørt sted. Selve Køge Bugt-loven indeholder imidlertid en § 5, som der dengang var en betydelig uvilje imod fra visse partier her i salen, men som det dog lykkedes at føre igennem. Denne § 5 åbnede mulighed for, at Køge Bugt-udvalget kunne indstille til ministeren, at han med bevillingsmyndighedernes tilslutning erhvervede grunde i området, som det måtte være af betydning at råde over for at sikre den rette planlægning også af boligbyggeriet. Så vidt jeg

[Lis Groes.]

har forstået, har Køge Bugt-udvalget for mere end 1½ år siden lagt ønskerne frem, men endnu har mig bekendt intet jordkøb fundet sted efter denne paragraf. Nu er jeg jo fra Sønderjylland, og dernede havde vi også en § 5. Man fik den efter krigen i 1864, og den blev bragt til udførelse i 1920 ved afstemningen. Jeg håber, at der ikke vil gå helt så lang tid med denne § 5. Alene det, at den hedder § 5, skulle jo nødvendig bevirke, at man mener at måtte følge en sådan retningslinje.

Dertil kommer, at det jo ikke ville være nogen dårlig forretning for staten at erhverve grunde i det pågældende område. De er steget med indtil 600 pct. i løbet af de sidste få år. Man kan så spørge: ja men skal staten da gå ind og blive grundspekulant? Det skal den måske ikke, men den kunne måske hindre private i at blive det ved at sikre grundene til offentlig eje og derved hindre, at den private spekulation sætter ind og presser disse grunde op i så høje priser. Det bedste ville selvfølgelig være, om man, samtidig med at man fremlægger sådanne planer, kunne gribe ind med det samme, inden planerne kommer frem på bordet og derved muliggør en privat spekulation. Det har man ikke kunnet nå. Nu har vi altså § 5, og jeg kan her i dag kun sige, at jo før vi kan sætte den i brug, jo bedre. Jeg tror i hvert fald ikke, at staten vil komme til at miste penge på at gå ind i en sådan handel.

I forbindelse med kommunernes økonomi er der endnu et spørgsmål, jeg gerne ville fremdrage, selv om det rettelig hører under indenrigsministeren. Det er spørgsmålet om det mellemkommunale tilsvær. Det trænger på mange måder til en revision, og det tror jeg også ministeren er indstillet på.

Men der er for kommunerne her en oplagt urimelighed, som netop fremkommer i forbindelse med sikring af arealer f. eks. til den kommende S-bane, arealer, som kommunerne altså skal ligge med. I kraft af den opjobning af priserne på jorderne, som finder sted dernede, bliver disse arealer også så meget dyrere. Jeg kan nævne et eksempel fra en lille kommune dernede i området, Torslunde-Ishøj, hvor den mellemkommunale refusion fra 1962 til 1964 steg fra 130.000 til 600.000 kr. Andre kom-

muner har tilsvarende erfaringer, og da man i forvejen har mange problemer at slås med i disse kommuner, ville det være en hjælp, om man i hvert fald kunne rette på dette problem.

Nu drøftede vi herinde forleden dag spørgsmålet om børnetilskud, og jeg har egentlig en fornemmelse af, at disse kommuner kunne trænge til et sådant børnetilskud. Det er jo meget små kommuner, som vi ved i løbet af få år skal blive store kommuner, og skal de kunne foretage det nødvendige, for at kommunerne kan få en harmonisk udvikling, kunne de trænge til et sådant børnetilskud. Det kan man måske ikke komme igennem med på den måde, men hvis man ville benytte de muligheder, vi allerede har, og eventuelt altså se på en ændring af loven om den mellemkommunale refusion, var vi da i hvert fald nået et stykke hen ad vejen.

Med disse bemærkninger vil jeg gerne tilslutte mig, at loven forlænges for de 5 år, der er tale om.

Enggaard: Loven om planlægning af Køge Bugt-området er i henhold til fremsættelsen for 5 år siden en forsøgslov. Nu foreslår boligministeren efter indstilling fra det udvalg, der er nedsat i medfør af loven, at man forlænger loven for foreløbig 5 år. Begrundelsen er, at man i udvalget nu har udarbejdet en dispositionsplan for området og en tidsfølgeplan, som for tiden er til udtalelse og godkendelse hos kommunalbestyrelser, amtsråd og en række statslige organer. Udvalgets fortsatte planlægningsarbejde skulle herefter bestå i at medvirke ved udarbejdelse af byplaner for området og i at hjælpe kommunerne i den videre planlægning.

Da loven var til behandling her i folketinget i 1961, var venstre stærkt betænkelig ved nogle af forslaget enkeltheder. Kun et enkelt af forholdene, nemlig ønsket om et stærkere folkevalgt element i planlægningsudvalget, blev imødekommet under udvalgsbehandlingen, medens de øvrige mangler, der efter venstres mening var ved forslaget, ikke dengang lod sig rette. Derfor er loven vedtaget uden venstres stemmer.

Et meget væsentligt ankepunkt er efter vor mening, at der her er tale om planlæg-

[Enggaard.]

ning af en enkelt finger med alle de vanskeligheder, som dette medfører for en samlet koordinering af planlægningen i hele hovedstadsregionen. Efter venstres opfattelse hører planlægningen sammen i hele det område, som udgøres af Københavns amt, Frederiksborg amt, Gl. Roskilde amt og de to centralkommuner. Det går efter vor mening ikke an, at den ene finger i planen ikke er nøje koordineret med det, som foregår i de øvrige.

Tilkomsten af Urbanplanen på Vestamager kan f. eks. ikke undgå at influere meget på det, der skal foregå i Køge Bugt-området, både trafikalt og erhvervsmæssigt, ligesom det ændrer mange forudsætninger for udbygningstakten i området. Selv om der sker en meget væsentlig tilvækst i hovedstadsregionen i disse år, er det naturligvis ikke uden konsekvenser, at der påtænkes byggeri på Amager for 100.000 eller 150.000 nye indbyggere.

Jeg forstår meget vel, at de kommuner, der i disse år har brugt mange kræfter på en planlægning af deres arealer i Køge Bugt-området for at skabe det bedst mulige fremtidssamfund, de kan komme i tvivl, om der nu også vil være befolkning nok til at leve op til prognoserne, og om der nu også kan blive kapital og arbejdskraft nok til at bære en vældig vækst både på Amager og i Køge Bugt-området og også i de andre fingre samtidig. Jeg finder, at de kommuner, der meget beredvilligt og tillidsfuldt er gået ind i det kolossale arbejde, som det er at ændre området fra åbent land til bysamfund med 150.000 indbyggere, også har et rimeligt krav på, at man fra statens side lever op til de forudsætninger, som har været stillet op for dem.

Den sværeste hindring for udviklingen i området har været kreditstramningen i de sidste år. Den har ikke mindst ramt kommunernes anlægsarbejder, også de helt nødvendige byggemodningsopgaver, som bør gå forud for bebyggelse med boliger og virksomheder. Ikke mindst de små kommuner i området har måttet slide mange trapper hos mange forskellige långivere for at kunne gennemføre det, der var forudsat i planlægningen af området; det ved både indenrigsministeren og boligministeren me-

get vel efter de mange besøg, der har været aflagt vedrørende dette spørgsmål.

En anden side af sagen er den bremsning af statens anlægsarbejder i området, som også fru Lis Groes var inde på. Denne bremsning har været nødvendig som følge af rigets finansielle stilling, men den har forsinket navnlig trafik anlæggene stærkt, sådan at planerne for bygning af S-banen og vestmotorvejen nu er stærk forhalet.

Det har gjort et betydeligt indtryk på mig, at flere ordførere ved behandlingen for 5 år siden udtrykte deres glæde over, at man nu for første gang havde en mulighed for at få bygget trafik anlæggene, før befolkningen flyttede ind i området. Vestmotorvejen skulle være den stærke ryggrad i afviklingen af biltrafikken, ligesom S-banen skulle være det for den del af den kollektive trafik. I dag må vi konstatere, at S-banen er forsinket selv til den foreløbige endestation i Vallensbæk, og at man vel først nu er gået i gang med ekspropriationerne til motorvejen langs Køge Bugt. Derimod er vejen vidt fremme længere sydpå i Præstø amt, hvor den kun mangler belægning, og sådan vil den nu få lov til at ligge i de år, der vil gå, indtil den mellem-liggende strækning engang bliver færdig. Dette må ikke opfattes som en kritik af boligministeren og den planlægning, han er ansvarlig for, adressaten er snarere trafikministeren; men uanset dette er det beklageligt, at vejen ikke er gjort færdig fra en ende af, sådan at de skete investeringer kan finde udnyttelse efterhånden. Trafikbetjeningen i området er stærkt præget af, at motorvejen mangler, og det er formentlig kun et tidsspørgsmål, før trafikpropper er almindelige også på hverdage.

Netop på baggrund af, at loven er en forsøgslovgivning, mener jeg det rigtigst, at der nu ved en grundig behandling i et udvalg kan gives folketinget oplysning om de erfaringer, der er indvundet i de foreløbne 5 år, ligesom den bebudede dispositionsplan og tidsfølgeplan for området formentlig må kunne diskuteres i udvalget, så vi kan få et indtryk af planlægningsens omfang og fremskridt. Jeg mener endvidere, at det er af afgørende vigtighed, at vi kan drøfte spørgsmålet om, hvordan vi kan sikre den størst mulige byggemodning i

[Enggaard.]

området. Som udgangspunkt for et større udbud af byggeklare grunde er en større byggemodning en uomgængelig nødvendighed. I den nugældende lov er der som bekendt i § 5 åbnet mulighed for, at Køge Bugt-udvalget kan indstille til boligministeren, at han med finansudvalgets tilslutning kan købe arealer i området for at sikre udbud af grunde til rimelige priser.

Venstre har altid været imod denne bestemmelse og er det stadig. Det har da også efter min mening vist sig i praksis, at denne paragraf ikke har kunnet løse nogen problemer. Man kan nok sige, at den opgave, der her var tiltænkt staten, langt bedre har kunnet løses af de enkelte kommuner og også i betydeligt omfang er blevet det. Imidlertid bliver udbuddet af grunde til en rimelig pris ikke større, før der kan ske en omfattende byggemodning, helst også så omfattende, at køberen har mulighed for at vælge mellem mange grunde med forskellig beliggenhed og kvalitet. Først når kørerne ved salgskontorerne er borte, kan der blive en mere rimelig prisdannelse på byggegrunde. Når byggemodningsproblemerne er særlig presserende i Køge Bugt-området, hænger det jo sammen med de specielle kloakeringsforhold, hvor alt spildevand skal renses, før det ledes ud i Køge Bugt.

Det er efter min mening prisværdigt, at de folkesvage kommuner har taget fat på den store opgave, som ligger i at rense alt spildevand, så Køge Bugt i fremtiden kan blive en førsteklasses badestrand, ikke alene for egnens nuværende og kommende beboere, men for hele hovedstadsområdet, også for byen København, der fortsat leder kolossale mængder urensset kloakvand ud i Øresund. Her mangler vi vel nok lidt gensidighed i disse bestræbelser. Der må efter min mening ikke ske dette, at de nye rekreative områder, der skal indvindes langs med Køge Bugt ved inddæmning, mister en del af deres betydning, fordi man fra Københavns side vælger den nemmeste udvej. En

afhjælpning af hele dette spildevandsproblem i Øresund må ikke blive ved planerne.

Vi vil gerne fra venstres side gå ind i et udvalgsarbejde om disse problemer med stor interesse. Boligministeren vil forhåbentlig forstå os, når vi mener det forkert at forlænge loven uden en analyse af de erfaringer, der efter 5 års forløb kan drages. Vi betragter i venstre planlægningsspørgsmålet med megen alvor. De fejl, der begås, hævner sig i mange år, og de gode ting, der kan opnås, gavner lige så længe. Målet må være, at planlægningen skal skaffe rammerne for en god udvikling under ordnede forhold, sådan at der bliver muligheder for at virke i området uden mere tvang og flere bestemmelser end nødvendigt. Vi vil gerne lægge så megen planlægning ud til folkevalgte råd som muligt, fordi man netop dér, på det lokale hold, har en bedre mulighed end andre steder for at se tingene med brugernes øjne. Efter disse synspunkter vil vi arbejde med dette lovforslag, og så må forløbet af udvalgsforhandlingerne være afgørende for, hvilken stilling vi tager til de enkelte bestanddele af loven og til loven som helhed til sin tid.

Juul Madsen: Da denne lov blev vedtaget, skete det med det konservative folkepartis stemmer, selv om mit parti var uenig i udformningen af enkelte paragraffer og navnlig var utilfreds med den af de forrige ordførere omtalte § 5. Men mit parti stemte for loven ud fra det synspunkt, at den i den skikkelse, den havde, kunne — og forhåbentlig ville — blive til gavn for dette store udviklingsområde, der går under navnet Køge Bugt-området.

Den vigtigste bestemmelse i loven var nedsættelsen af det såkaldte Køge Bugt-udvalg. De foregående ordførere har omtalt arbejdet i dette udvalg, og jeg skal ikke trætte med gentagelser, blot understrege det glædelige i, at de vanskeligheder, vi ved der har været i udvalget, og som også givet har sinket udvalgets arbejde, nu i hvert tilfælde synes at være overvundet i en sådan grad, at udvalget er blevet arbejdsdygtigt,

[Juil Madsen.]

og der er ingen tvivl om, at det er overmåde væsentligt og vigtigt, at udvalget ved en forlængelse af loven får lejlighed til at gøre sit arbejde færdigt og måske tage nye opgaver op.

Det blev fra hr. Enggaards side understreget, at man i sin tid havde en kraftig diskussion om, hvorvidt man i virkeligheden skulle lave en lov, der havde et meget større område under sig, således at man kunne koordinere for et meget større område. Det ville måske også have været rigtigt; det var da ikke en tanke, som var mit parti fremmed. På den anden side kan man vel sige med de erfaringer, der er gjort i Køge Bugt-udvalget, at det vel sådan set ikke havde gjort dette udvalgs arbejde lettere.

Det er fremhævet — og med rette — at de største problemer i tiden, der kommer, er problemerne på de trafikale områder. Man har nævnt både vestmotorvejen og S-banens videreførelse mod Køge. Jeg vil sige, at det er lige så vigtigt med S-banens videreførelse fra Tåstrup til Roskilde og med ringvej B 4 og B 4½. Men jeg vil sammenfattende om disse trafikale problemer, som altså gælder både vejanlæg og de kollektive trafikmidler, sige, at jeg tror, situationen her er langt alvorligere, end mange gør sig klart, at det allerede har kostet dyrt, at man har udsat en lang række arbejder, at det kan blive skæbnesvangert med henblik på selv den nærmeste fremtid, hvis disse arbejder ikke snart bliver påbegyndt, og at det efter min opfattelse er nødvendigt, at der i denne samling fra trafikministeriets side fremsættes lovforslag, der gør det muligt at projektere og påbegynde en lang række af de arbejder, som, hvis man skulle være gået ud fra behovet, i virkeligheden skulle have været påbegyndt for lang tid siden. Der har jo da også været møder angående disse ting i amtsrådet, og folketingsmedlemmerne og amtsrådsmedlemmerne retter i enighed en henvendelse til trafikministeriet vedrørende disse meget påtrængende problemer.

Til § 5 stillede mit parti i sin tid ændringsforslag, og vi vil gerne på ny drøfte denne paragraf. Den udformning, som § 5 fik, var vi utilfreds med, ligesom partiet venstre var det, og det har da også vist sig, at man

fik givet denne paragraf netop en sådan udformning, at den ikke kunne bruges og ikke ville blive brugt, ikke er blevet brugt og måske heller ikke vil blive det fremover. Med henblik på den rådende kreditstramning og med henblik på de store problemer, der er for de relativt små kommuner, når det drejer sig om at opkøbe den tilstrækkelige jord, var det måske muligt at give § 5 en sådan udformning, at kommunerne kunne acceptere den. Kommunerne ønsker jo ikke på nogen måde at komme i lommen på staten eller være afhængige af statens opkøb; det, det drejer sig om, er vel i virkeligheden at give kommunerne lånemuligheder på et tidspunkt, hvor lånemarkedet er stramt, så de kan skaffe de fornødne midler til at foretage deres egne opkøb på samme måde, som det er lykkedes i det store og hele at skaffe midler til byggemodning af den jord, der er opkøbt.

Der er altså meget store problemer vedrørende forlængelsen af denne lovgivning, og jeg skal for mit vedkommende ligesom øvrige ordførere henstille, at vi får et udvalgsarbejde. Jeg tror, der bliver mange ting at tage op i dette udvalg, og jeg tror, der er langt flere problemer i denne sag, end ministeren måske egentlig har gjort sig klart, da han bad om at få loven forlænget.

Grethe Philip: Det er mit indtryk, at planlægningsudvalget har arbejdet særdeles godt, og det ville derfor være meget uheldigt, om man nu skulle afbryde dette arbejde. Det fremgår jo også af de overvejelser, man har gjort sig i planlægningsudvalget selv, at man gerne fortsætter og derfor ønsker revisionen udsat i 5 år, og det kan mit parti tilslutte sig.

Der er jo ingen tvivl om — det fremgår også af, hvad der her tidligere er sagt — at der endnu ligger meget store problemer til løsning nede i Køge Bugt-området, men det var vi også klar over, da vi i sin tid drøftede selve forslaget. Der var dengang nogen uenighed om, i hvilket omfang man fra det offentliges side skulle gribe ind og opkøbe grunde, områder. Vi fra vor side mente, det måtte være rigtigt at give en sådan adgang, og jeg ser derfor hen til, at vi i udvalget kan få en nærmere redegørelse for, hvad der er sket på det område, og hvilke vanskeligheder der åbenbart har været for

[Grethe Philip.]

udnyttelse af denne paragraf. Principielt mener jeg stadig væk, at den har været rigtig, og at den kunne være et led i bestræbelserne for at holde grundpriserne nede.

Arne Larsen: Det lovforslag, vi har til behandling, er i sig selv ikke særlig omfattende. Det går jo i realiteten kun ud på en redaktionel ændring af § 1 i lov om planlægning af Køge Bugt-området samt på, at § 7 ændres således, at loven forlænges for endnu 5 år og altså tages op til revision i folketingsåret 1971-72.

Begge disse foreslåede ændringer kan socialistisk folkeparti tilslutte sig uden større betænkeligheder.

I øvrigt giver lovforslaget mig anledning til at rejse et par spørgsmål og fremhæve nogle problemer, som også andre ærede ordførere har været inde på.

Det i henhold til loven nedsatte udvalg har til opgave i samarbejde med Køge Bugtkommunerne og amterne at tilvejebringe en samlet dispositionsplan for Køge Bugt-området samt at udarbejde et forslag til den tidsfølge, i hvilken området bør udbygges. Her har man måske lov til at spørge: hvordan går det egentlig med dette arbejde? I henhold til ministerens fremsættelsestale havde udvalget allerede i 1962 udarbejdet et første udkast til en samlet dispositionsplan. Udvalget skulle endvidere nu være meget langt fremme med det endelige udkast, som herefter skal godkendes af boligministeriet. Ærlig talt synes jeg, at 4 år er en grumme lang tid fra det øjeblik, man har det første udkast, og dertil, hvor vi er nået i dag, hvor man altså skulle stå over for en umiddelbar tilendebringelse af arbejdet med det endelige udkast. Vil det vare endnu et halvt eller et helt år eller endnu et par år? Det kunne jeg godt have lyst at få svar på. Noget kunne jo — som også fru Lis Groes var inde på — tyde på, at der havde været mange vanskeligheder at overvinde, såvel mellem kommunerne som amterne og statens organer imellem. Jeg er meget interesseret i at høre, om det har været tilfældet, fordi vi jo her står over for en lovgivning, som før eller senere må skulle praktiseres i en kommende lovgivning på lands- og regionalplanlægningens område, en lovgivning, som har ladet vente meget

længe på sig, og som gang på gang er blevet efterlyst her i det høje ting, men det drøjer tilsyneladende meget endnu, før vi når frem til brugbare resultater. Erfaringerne fra Køge Bugt-udvalgets arbejde vil derfor være af meget stor betydning for en senere opbygning af en lovgivning på lands- og regionalplanlægningens område, således at vi helt konkret kan få fastlagt de såkaldte ad hoc-organers beføjelser og muligheder i større målestok.

Andre ordførere har været inde på lovens § 5, og jeg må da også erkende, at det faktisk er den vigtigste paragraf i hele denne lov, idet den jo giver muligheder for, at boligministeren med bevillingsmyndighedernes tilslutning kan erhverve sådanne arealer i planlægningsområdet, som virkelig er nødvendige for en hensigtsmæssig udbygning af hele området, og har muligheder for at opkøbe jord til byggegrunde, så man kan få rimelige priser frem.

Det er et meget vigtigt afsnit i denne lov, og jeg vil meget gerne spørge, i hvilken udstrækning denne paragraf egentlig har været benyttet, for det forekommer mig, at den vel bogstavelig talt ikke har været udnyttet. Det er meget nødvendigt, at kommuner og stat går ind i et samarbejde, hvad opkøb af jord angår, for det er faktisk at lægge gift for hele planlægningen, hvis man overlader alt dette til det private initiativ. Vi har set et eksempel herpå ved storcentret omkring Høje-Tåstrup, hvor egnsplansekretariatet udarbejder planer for Københavns-egnens udvikling, og hvor man til sidst når frem til en første etapeudbygning og får byplannævnets godkendelse af disse planer, hvorefter man skal udbygge to meget store centre i Københavnsegnen, nemlig omkring Høje-Tåstrup og Hundige, og hvad sker så? Der sker det, at det private initiativ, så snart planerne er offentliggjort, optræder på arenaen, her i form af et kommanditselskab med et benzinselskab og et forsikringsselskab og andre store privatkapitalistiske interesser i fællesskab, der opkøber 2 mill. m² jord, og kommunen byggemodner det. Prisen er 25 mill. kr., men i dag er den steget til omtrent det firdobbelte på disse få år.

Det er altså de muligheder, man her fra privatkapitalistisk side har for at udnytte planlægningen i en retning, som sikkert ikke

[Arne Larsen.]

har været tilsigtet. Jeg tror derfor, at det kan blive meget dyrt for samfundet, hvis man ikke udnytter den nævnte § 5 i loven om Køge Bugt-området, og jeg vil gerne spørge ministeren: var det ikke en idé, og ville det ikke være rimeligt at søge bevilgningssmyndighederne om tilstrækkelige midler til at klare disse spørgsmål? For vi kan jo forudse, at når Køge Bugt S-banen kommer, vil der omkring dens stationer opstå en ganske kolossal spekulation i jorden. Her ville det naturligvis være ønskeligt, om kommunerne og staten i fællesskab havde rådighed over disse arealer.

Flere ordførere har været inde på spørgsmålet om S-banernes udvikling, om vejprojekterne og vejenes udbygning i området. Jeg er helt enig i, at der må gøres en ekstraordinær indsats for at få disse ting til at rulle så hurtigt som overhovedet muligt, og jeg er da glad for den tilslutning, som også hr. Juul Madsen gav til disse synspunkter, at der måtte sættes et arbejde i gang, og at man burde have de fornødne bevillinger, for at dette arbejde kan tilendebringes hurtigst muligt. Hidtil har det dog været sådan, at de borgerlige partier i dette ting har været mere end karrige i spørgsmålet om at stille de nødvendige midler til rådighed til offentlige investeringer på sådanne områder, som der her er tale om, men måske er der tale om en nyorientering. Jeg håber det i alle tilfælde og håber i det hele taget, at denne lovgivning må blive grebet rigtigt an og må blive til gavn for den nuværende og den kommende befolkning i hele dette store område.

Med disse bemærkninger skal jeg endnu en gang tilsige mit partis støtte til lovforslagets gennemførelse.

Iver Poulsen: Da mit partis ordfører, hr. Rimstad, pludselig er blevet forhindret i at være til stede, skal jeg på mit partis vegne kun gøre et par enkelte bemærkninger.

Da loven om planlægningen af Køge Bugt-området blev vedtaget i 1960-61, stemte vort parti imod med den begrundelse, at vi fandt, at den lov, hvorefter udvalget skulle arbejde, ikke var udtryk for tilstrækkelig decentralisering. Nu har udvalget udarbejdet planer for udviklingen af Køge Bugt-området og skal formentlig fortsætte; vi er

klar over, at det er nødvendigt at planlægge på dette område, men da vi stadig væk finder, at den linje, hvorefter der planlægges, ikke er udtryk for den decentralisering, som vi i vort parti ønsker, kan vi ikke medvirke til lovforslagets gennemførelse.

Boligministeren (Kaj Andresen): Må jeg takke for den stort set velvillige førstebehandling, lovforslaget har fået. Jeg tror, det er rigtigt, som det også er understreget af ordførerne, at et arbejde, der er påbegyndt, og hvor man er nået så langt, som tilfældet er, nu får mulighed for at fortsætte og færdiggøres. Det afgørende for denne sag er nemlig, at der er tale om overgangsproblemer; en lang række af de problemer, man har nævnt, er netop udtryk for, at disse udviklingsområder har overgangsproblemer, som en lang række andre kommuner ikke har med hensyn til deres investeringer.

Nogle mener jo — jeg tror, det var hr. Arne Larsen — at arbejdet med disse ting har taget lang tid, men der er udført et stort arbejde i udvalget, hvor man altså nu er nået så langt frem, at man er færdig med de endelige dispositionsplaner, med tidsfølgeplanerne, som skal forelægges boligministeriet til godkendelse. Man har i virkeligheden sideløbende med dette arbejde udarbejdet en lang række detaljerede bybyggelsesplaner for boligbyggeri; for enkelte af kommunerne har sekretariatet arbejdet med planer for centre omkring de kommende S-stationer, og flere planer af den art er under forberedelse.

Af de spørgsmål, der særlig har været fremme her, vedrører nogle selvfølgelig ikke alene Køge Bugt-planen, men også de trafikmæssige forhold. Området er inde i en vældig udvikling, idet vi fra de nuværende vel omkring 8.000 boliger skulle frem til omkring et halvt hundrede tusinde, og det er klart, at udgangspunktet for at komme frem til de rigtige resultater er, at trafikproblemerne klares.

Fru Lis Groes og andre har i dag rejst spørgsmålet om, hvordan det går med udbygningen. Fru Lis Groes kunne ønske oplysning om planerne for vestmotorvejen og første etape af banen. Vi ved alle sammen, at disse investeringer er forsinket, men jeg skal da bringe dette spørgsmål videre til det ministerium, hvorunder det sorterer, og det

[Boligministeren.]

er klart, at under den udvalgsbehandling, som jeg forstår skal finde sted, kan vi få at vide, om trafikministeren er i stand til at sige, på hvilket tidspunkt de kan være færdige.

Det andet spørgsmål, man har rejst — og det er selvfølgelig meget væsentligt — vedrører de økonomiske problemer i forbindelse med denne planlægning. Særlig to ting er vigtige; det ene er, at man er i stand til at foretage den nødvendige byggemodning, og det andet er, at man kan sikre sig de grunde, der er nødvendige for at placere institutioner, centre o. s. v.

Jeg vil gerne med hensyn til spørgsmålet om byggemodning — som har været rejst af flere, både af fru Lis Groes og hr. Enggaard og vist også af hr. Juul Madsen — sige, at vi jo i virkeligheden på dette område har hjulpet kommunerne ganske pænt. Vi har i første omgang fået midler på 14-15 mill. kr., der stort set er stillet til rådighed. Det vil altså sige, at netop i den periode, hvor kreditrationeringen, kreditstramningen, ramte kommunerne stærkest, har disse kommuner fået ret betydelige beløb. Vi har desuden arbejdet med andre muligheder for, efterhånden som disse penge er anvendt, at finde midler til yderligere at hjælpe med byggemodning. Midler over hypotekbanken regner vi med i den kommende tid at kunne stille til rådighed hertil, da det er vigtigt, at man får grundene byggemodnet.

Spørgsmålet om køb af grunde. § 5 skulle jo give mulighed for, at staten indgår som grundkøber, men det forudsætter bevillinger, og når nogle har sagt, at § 5 altså ikke har kunnet klare problemerne, må jeg bemærke, at så skyldes det vel ikke så meget paragraffen som spørgsmålet om at få en bevilling efter denne paragraf. Nu har arbejdet pågået i den periode, der er forløbet, og hvor spørgsmålet om selve planlægningen har været behandlet — der er da heller ikke, som fru Lis Groes gjorde opmærksom på, gået så mange år som med den sønderjyske § 5 — og vi er nu nået dertil, at man måske nok må overveje fra det offentlige side også at stille midler til rådighed til hjælp for grundkøb. Egentlig går paragraffen jo på, at det er staten, der skal indgå som grundkøber. Jeg tror, det var hr. Juul Madsen, der nævnte den mulighed, at man

muligvis også kunne yde lån til disse grundkøb. Jeg vil gerne i den anledning sige, at vi overvejer allerede på det finanslovsforslag, der skal fremsættes inden længe, at søge de første midler til at hjælpe disse kommuner ved deres grundkøb. Det bliver altså et første forsøg på at få bevilget midler til at udnytte § 5, som jeg mener i sig selv er en udmærket paragraf, og jeg tror, det kan være til nytte, at vi fra statens side yder hjælp hertil.

Hr. Enggaard siger, at dette er jo et lidt begrænset planlægningsområde, det er kun en enkelt „finger“, og det er jo rigtigt; jeg er da enig i, at en samlet planlægning for hele det udvidede hovedstadsområde ville være ønskelig; men alt tyder jo nu på, at vi i hvert fald får et organ hertil, det kommunale egnsplanråd, og måske kan det løse nogle af de opgaver, der her skal løses. Alligevel er det vigtigt, at vi, når vi nu har påbegyndt arbejdet, lader Køge Bugt-lovens regler vedblive at gælde, så vi kan fortsætte det arbejde, som allerede er nået så langt.

Der er stillet en række spørgsmål om selve dispositionsplanen, om tidsfølgeplanen o. s. v. Jeg vil mene, det er mest praktisk, at vi, da der jo ønskes et udvalgsarbejde, stiller det materiale, der foreligger, til rådighed — og vi er i besiddelse af meget materiale — så udvalget kan få mulighed for at stifte bekendtskab dermed. Jeg vil være villig til at stille alt det materiale, vi har, til rådighed for udvalget, og jeg håber, at man, når man har set det, ret hurtigt kan blive enig om at vedtage lovens forlængelse.

Juul Madsen: Jeg kan kun takke ministeren for en i høj grad positiv indstilling over for problemerne i Køge Bugt-området. Det er rigtigt, at der er skaffet penge til rådighed, og det er man i området taknemlig for, men det er desværre også rigtigt, at det er nødvendigt at skaffe flere penge, for når man har store arbejder i gang, som man i overensstemmelse med en udviklingsplan har pålagt kommunerne, og når vi har en finansiell stramning, der bevirker, at de normale lånemuligheder ikke kan udnyttes, så må man enten stoppe disse arbejder eller også hjælpe til at skaffe pengene frem. Det er sket i et sådant omfang, at arbejdet har kunnet gennemføres derude, og det er der

[Juul Madsen.]

grund til at takke den højtærede minister for.

Jeg forstod også af de bemærkninger, der faldt, at ministeren var meget positiv over for løsningen af de fremtidige problemer; men her må jeg igen vende tilbage til § 5. Det gale ved § 5 og det, som naturligt må give ængstelse i kommunerne, det er, at der ikke står noget i § 5 om, hvorledes staten, hvis den opkøber jord, skal afhænde denne jord; der står ikke noget om, at jorden skal sælges til kostpris til kommunerne, eller på hvilke vilkår den skal sælges, eller om dette, at staten opkøber jord, kan betyde, at kommunerne bliver hæmmet i deres dispositionsfrihed. Derfor kan man efter min opfattelse kun bruge § 5, hvis den bliver omformet i meget væsentlig grad.

Ordføreren for socialistisk folkeparti, hr. Arne Larsen, kom med den bemærkning i anledning af mine udtalelser om den trafikale udvikling, at mit parti jo ikke ville stille pengene til rådighed. Det er en udtalelse, man ofte hører, men jeg må tilbagevise den. Hr. Arne Larsen ved jo, at mit parti har stemt for finansloven, hvorpå der er bevilget de penge til trafikministeriet, som, hvis trafikministeren skønner det fornødent, gør det muligt at stille de beløb til rådighed, der skal bruges i dette område. Det har hidtil, målt med det samlede budget, ikke været de meget store beløb, men de vil blive større i årene, der kommer.

Må jeg endvidere sige til ordføreren for socialistisk folkeparti, som — i øvrigt helt urimeligt og helt uden forbindelse med lovforslaget — fremdrager planerne vedrørende Høje-Tåstrupcentret og dets finansiering gennem private selskaber. Det, der sker, er, at man i en stor kommune, hvor man ønsker at løse et meget stort problem — og at løse det i overensstemmelse med den planlægning, der har fundet sted, og med de ønsker, der foreligger fra myndighedernes side — på et tidspunkt, hvor der ikke kan skaffes penge ad de normale kanaler, tillader nogle store private selskaber at gå ind i planerne og med deres pengemidler finansiere dette store projekt.

Jeg mener, der er grund til at være taknemlig for, at der findes store og driftige erhvervsvirksomheder, som vil stille deres pengemidler til rådighed for samfundets ud-

bygning, således at de medvirker til at løse de meget store problemer i de kommende år, problemer, som hverken kan eller skal løses på kommunal eller statslig basis, men i høj grad må løses netop i kraft af, at det private initiativ placerer penge i udviklingsområder, måske også i broer og lignende.

Jeg vil derfor tilbagevise hr. Arne Larsens udtalelser; navnlig vil jeg tilbagevise ordet „spekulation“. Det er ikke spekulation at opkøbe arealer, sørge for, at de bliver bygge- modnet, og derefter sælge dem eller leje dem ud. Det er en forretning, som er lige ærlig og lige nyttig, hvad enten den foretages af private, af kommunerne eller af staten. Der er opgaver nok til kommunerne, der er opgaver nok til staten i de kommende år, så der er i høj grad grund til at være taknemlig for, at der er folk, der vil risikere deres egne penge i et meget stort og kostbart projekt.

Lis Groes: Jeg har bare en lille bemærkning til hr. Juul Madsen i anledning af hans fortolkning af § 5. Jeg synes, han fik sagt, at hvis staten købte jord i henhold til denne paragraf, kunne det virke uheldigt ind på kommunernes dispositioner. Ja men der står jo udtrykkeligt, at det er planlægningsudvalget, der skal komme med forslagene til ministeren, og i øvrigt kan jeg da godt sige både til venstres og de konservatives ordfører her i dag, at samtlige kommunalbestyrelser — og jeg tror også, at der sidder både venstremænd og højremænd i dem — har rettet henvendelser om jordkøb. Men nu kan vi jo snakke lidt mere om det i udvalget.

Arne Larsen: Det, der kalder mig frem, er hr. Juul Madsens sidste bemærkninger. Vi har jo diskuteret denne § 5 og dens vigtighed, og jeg synes, at jeg meget kraftigt understregede, at noget af det mest positive ved hele lovforslaget var, at der gaves mulighed for, at staten kunne optræde som jordopkøber, eventuelt i samarbejde med kommunerne, og kunne stille denne jord til rådighed, således at vi i de områder kunne få bygget nogle boliger, som ikke blev behæftet med tårnhøje grundpriser. Det er meget vigtigt, at disse muligheder udnyttes.

Hr. Juul Madsen synes, det er meget bedre, at den private kapital udnytter disse

[Arne Larsen.]

muligheder. Vi har altså modsatte synspunkter i så henseende. Jeg finder, det er bedst, at stat og kommune klarer de paragraffer, og jeg henviser til Høje-Tåstrup-centret, hvor altså prisudviklingen, efter at planlægningsorganerne havde fremlagt deres planer for udbygningen af vestegnen i København, netop viste, at den private kapital optræder lige netop i de områder, hvor udviklingen skal sættes ind.

Hr. Juul Madsen synes, det er en smuk tanke, at den private kapital gør dette og risikerer sine penge. Der er ikke 5 øre at risikere ved udbygningen i disse områder, for det er jo ganske givet, at der i de områder, der her er tale om, Køge Bugt-området og Roskilde-fingeren, vil ske en ganske kolossal byudvikling; så her er det altså bare spørgsmålet om at have kapitalen. I det øjeblik man har kapitalen, ja, så er man da ganske sikker på at få en stor profit hjem, og i mit parti synes vi altså, det var bedre, om disse muligheder udnyttedes af kommuner og stat i fællesskab.

Hvad angår spørgsmålet om bevillinger til vejanlæg og baneanlæg, må jeg sige, at selv om hr. Juul Madsen og hans parti har stemt for finansloven, så er det ikke ensbetydende med, at man dermed har været særlig velvillig over for spørgsmålet om at få de fornødne midler frem til offentlige investeringer. Vi ved jo, at det hvert år især er ministeriet for offentlige arbejder, som må bære alle nedskæringer, og som bliver underforsynet med midler til vejudbygning, til baneudbygning o. s. v. o. s. v., og det har da, så vidt jeg er informeret, hr. Juul Madsens parti givet sin velsignelse til. Det er det spørgsmål, jeg håber vi kan få en anden indstilling til i dette høje ting, fordi det er nødvendigt, at især ministeriet for offentlige arbejder får de midler, der skal bruges til en ordentlig og en hensigtsmæssig trafikudbygning i vort land. Kunne vi nå til enighed derom, så synes jeg meget var nået.

(Kort bemærkning).

Juul Madsen: Jeg skal kun gøre den korte bemærkning til hr. Arne Larsen, at hvad enten staten eller kommuner eller private virksomheder opkøber jord i et udviklings-

område, så sker der en prisstigning. Kommunen eller staten kan ikke købe billigere end den private virksomhed, kan heller ikke forrente og afdrage billigere. Det, der sker nu, er, at man opkøber og derefter byudvikler og foretager en omgående bebyggelse af området. Omkostningerne vil blive de samme, om det sker fra statens eller fra de private virksomheders side. Endnu har man da ikke set regnskaber, der viste, at private virksomheder arbejdede dyrere end staten eller kommunen; jeg har da ikke set det. Det, der derefter sker, er, at disse områder så går ud til brug og til nytte; og på et tidspunkt, hvor dette folketing har de største vanskeligheder med at afpasse et budget, befolkningen kan godt tage, må det da være værdifuldt, at så mange private midler som muligt indgår i bebyggelsen og udviklingen af de store områder, der her er tale om.

(Kort bemærkning).

Arne Larsen: Den korte bemærkning er den, at når kommuner og stat har nedsat organer, som har påbegyndt et planlægningsarbejde, og som er nået frem til at lave dispositionsplaner, så bør stat og kommuner, inden disse planer offentliggøres, have udnyttet mulighederne for at erhverve sig jord i de områder, hvor planlægningen skal foregå; så undgår vi spekulationen, og det var det jeg mente.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (From): Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om skolevæsenet i Grønland.

(Lovforslaget (nr. 29) findes i tillæg A. sp. 497, fremsættelsen i tidenden sp. 91).

Lovforslaget sættes til forhandling.